

УНИВЕРЗИТЕТ „СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЈ“ - СКОПЈЕ
ПЕДАГОШКИ ФАКУЛТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“- ШТИП

ВОСПИТАНИЕ

Списание за теорија и практика

Штип, 2003/04

ВОСПИТАНИЕ

Списание за теорија и практика

Издавач:

Педагошки факултет „Гоце Делчев,, - Штип

За издавачот:

Д-р Блаже Китанов, декан

Редакциски одбор:

Д-р Блаже Китанов, редовен професор (претседател)

М-р Емилија Петрова Ѓорѓева, асистент (секретар)

Д-р Кирил Цацков, доцент

Д-р Стеван Алексоски, вонреден професор

Д-р Ванчо-Жан Колев, вонреден професор

Д-р Владимир Михајловски, доцент

М-р Снежана Мирасчиева, асистент

Јазична редакција:

Д-р Блаже Китанов

Компјутерска обработка:

Јереј Николче Ѓорѓев

Тираж:

500 примероци

Списанието излегува двапати годишно

**100 GODINI
IL LINDEN
GOCE DEL^EV**

Д-р Кирил ЦАЦКОВ
Педагошки факултет
Штип

ПЕДАГОШКО - ПРОСВЕТНАТА И РЕВОЛУЦИОНЕРНА МИСЛА НА ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ ВО ШТИП И ШТИПСКО²⁰

Годинава македонскиот народ ја прославува стогодишнината од Илинденското востание, Крушевската република, прва на Балканот и херојската смрт на Гоце Делчев, идеологот, организаторот и предводникот на македонското национално ослободително движење, видна, маркантна фигура во поновата историја на Македонија.

Токму на денешен ден се навршуваат 100 години од принудната смрт на идеологот и апостолот на македонската револуционерна мисла, Гоце Делчев.

Неизмерната народна болка за националната загуба на великанот Гоце за Македонија, најискрено ја изразија и покажаа неговите најблиски другари по оружје, верните следбеници, истомисленици во историскиот некролог што беше објавен на 17 мај 1903 година:

„Македонијо, на 4 мај ти го изгуби Делчева, ти го изгуби најдостојниот меѓу достојните твои синови, ти го изгуби својот легендарен херој, ти го изгуби љубимецот на сите што тешко дишат во твоите преградки. Гоце не е веќе ни под сенката на планинската бука, ни во солунското „Коломбо“, ниту цумајлискиот пазар, ниту во велешката чаршија, ни во убавата Битола, во скопските мегдани, Малешевските гори, ниту во Штипските маала“.

Штип го имаше тоа задоволство за првпат да учителствува и директорува Гоце Делчев. Друга случајна околност што ќе придонесе во Штип на самиот почеток од формирањето и

²⁰ Реч пред бистата на Гоце Делчев, Педагошки факултет, Штип, 04.05.2003 година.

делувањето на организацијата и организираното револуционерно движење да се сретнат и заедно да работат двата великана на македонското национално ослободително движење Даме Груев и Гоце Делчев.

Просветната и педагошка работа на Делчев не е само една епизодна професионална обврска туку и долг кон позивот и поширока, посеопфатна и содржајна функција во служба на делото на револуцијата и слободата на својот народ. Тој беше изразит пример на учител – револуционер во чија личност биле споени двете благородни функции и на таков начин ќе стане најверен толкувач на историските интереси на својот народ. Гоце за првпат доследно ќе ги примени во Штип и Штипско каде што ќе започне неговата значајна просветно педагошка и револуционерна работа. Педагошкото дело на Гоце како учител на својот народ се совпаѓа во времето кога социјалните и училишни услови за работа во Македонија се специфични. Требаше да се тргне од заостанатоста, од неписменоста кон просветата и светлината. Делчев не ја заврши учителската школа, па според тоа не беше професионален учител. Сепак академското образование, читањето литература и неговата природна интелигенција за него означуваше повеќе од какво било наставно и системско образование.

Во почетокот на ноември 1894 година, Делчев ја отпочна својата работа во новоселското второкласно училиште, а Туше Делииванов во Штипското третокласно училиште „Св. Кирил и Методиј“. Како учител позивот го засакал и го сфатил мошне одговорно, посветувајќи се целосно на просветно – педагошката и образовно – воспитна работа со учениците. Во новоселското училиште предавал повеќе предмети. Од зачуваните свидетелства се гледа дека предавал француски, математика, географија и природна историја. Францускиот јазик го знаел добро а исто така и турскиот. Формите што ги применувал во наставата овозможиле да стане ценет и почитуван учител не само кај учениците туку и кај своите колеги и средината во која работеше. Тој се разликуваше од другите учители. На часовите на учениците им давал текстуални задачи, задачи со зборови заради развивање на логичкото размислување. Со таквите задачи тој го поттикнувал детското мислење, нивната способност за критичко мислење. Со ова кај учениците се зголемувал интересот, вниманието, мислењето и друго. Зафаќајќи се со учителската работа и со масовната и широка просветно – педагошка дејност, Делчев имаше изградени педагошки идеи и концепции и една реална просветно- културна и идејно – морална визија.

Идеите и мислите на Гоце извираа од условите и потребите на македонскиот народ и од неговото ослободително дело. Тој ќе рече: „Јас не сакам востание со луѓе што ќе ме остават со првиот неуспех. Јас сакам револуција со граѓани кадарни да ги понесат сите премрежја на една долготрајна борба како што ќе биде нашата, поради жестоките политички услови“. Или уште посликовито се изрази во мислата „Делото е во рацете на самиот народ, во неговиот ум, волја и акција“.

Имајќи го сето ова дека револуцијата бара свежи просветни и образовани луѓе во Штип, Гоце големо внимание ќе посвети и на образованието и воспитанието на возрасните. Гоце ќе отвори вечерно и неделно училиште. Покрај наставните предмети тајно се читале весници и револуционерна литература. Од предавањата најинтересни биле оние за револуционерните настани и личности. Исто така, реални се и претпоставките дека, поради будуњето на македонската национална свест во Штип, драмски едночинки, можеби дури и лични, со своите ученици давале Гоце Делчев и Даме Груев. Тој со своите другари и истомисленици станал основоположник на едно ново самостојно педагошко училиште, на револуционерната педагогија. Резултатите што ги постигнал во педагогијата ќе бидат значајни не само како дидактички вредности со својата методско педагошка издржаност туку и ценет придонес во ризиците на нашето педагошко историско и културно богатство.

Учителот Гоце многу беше зафатен и со политичката активност. Но, се трудеше таа зафатеност и отсуство да не се одрази на педагошката работа во училиштето.

Според искажувањата на учителот Туше Делииванов Гоце често ги обиколувал селата во Штипско и во Источна Македонија организирајќи ги со револуционерни идеи.

Гоце Делчев покрај визијата за слободна Македонија имаше и општочовечка визија за човечкото заедништво во светот. Неговата иднина ја обликуваше како поле за културен натпревар на народите што е темелник на цивилизациската култура и влезна виза на народите во неа. Со овие свои универзални визии кој денеска се наша современа реалност, Делчев се вбројува во големите наши европски хуманисти во неговото и наше време.

Гоце не ја дочека ни Крушевската Република која иако со краток век покажа дека македонскиот народ е подготвен и способен надвор од какви било туѓи влијанија да има самостоен национален живот. На 2-ри август 1903 звуците на Крушевските камбани најавија дека и по цена на најголеми жртви овој народ е решен да ја

добие својата слобода. Ехото на овие камбани одекна низ цела Европа која еден пат и засекогаш требаше да сфати дека е созреало времето и овој народ да ја почувствува милоста на слободата. Тоа што замолкнаа овие звуци пред многубројниот турски аскер и крвавото задушвање на Републиката, не значеше и крај, но напротив почеток на уште поинтензивна и поорганизирана самостојна борба на македонскиот народ за својата конечна слобода. Конечно и тоа се случи, континуитетот, духот и идеите на Гоце и на Илинден и Републиката, да се реализираат во четиригодишната јуначна епопеја на македонскиот втор Илинден од 2-ри август 1944 година, кога беше создадена првата македонска држава на македонскиот народ.

Одбележувајќи ја оваа прослава со големо задоволство се приклучуваме и кон чинот одбележан на 8 ми септември 1991 година кога Македонија го доживеа и својот трет Илинден со која македонскиот народ конечно и засекогаш ја доби својата независност, самостојност и сувереност.

И, на крајот, да кажам и тоа дека, ни претставува чест и гордост што поранешната Педагошка академија, а денес Педагошки факултет во Штип, го носи името на великанот и инспираторот на сите идни победи на македонскиот народ, јунакот Гоце Делчев.